

**Archeologische prospectie met ingreep in de
bodem
Gent, Beelbroekstraat, Verkaveling
'Achtendries' Fase 1**

Titel

*Archeologische prospectie met ingreep in de bodem
Gent, Beelbroekstraat, Verkaveling 'Achtendries' Fase 1*

Auteurs

Sarah De Cleer, Olivier Van Remoorter, Lina Cornelis, Jeroen Vanden Borre

Opdrachtgever

Studiebureau Lobelle / Jofra Bouw nv

Projectnummer

2013-148

Plaats en datum

Gent, 9 oktober 2013

Reeks en nummer

*BAAC Vlaanderen Rapport 73
ISSN 2033-6898*

Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Coördinaten: X: 110245,942 Y: 196094,388 (noordoosten van het terrein)
X: 110130,245 Y: 195928,622 (noordwesten van het terrein)
X: 110320,361 Y: 195940,593 (zuidoosten van het terrein)
X: 110138,802 Y: 195854,094 (zuidwesten van het terrein)

Onderzoek:	Archeologische prospectie met ingreep in de bodem
Projectcode:	2013-143
Opdrachtgever:	Studiebureau Lobelle / Jofra Bouw nv
Uitvoerder:	BAAC Vlaanderen bvba
Vergunningsnummer:	2013/325
Naam aanvrager:	Jeroen Vanden Borre
Projectleiding:	Jeroen Vanden Borre
Terreinwerk:	Lina Cornelis, Jeroen Vanden Borre, Olivier Van Remoorter
Verwerking:	Lina Cornelis, Olivier Van Remoorter
Erfgoedconsulent:	Nancy Lemay (Agentschap Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen)
Trajectbegeleiding:	Gunter Stoops (Dienst Stadsarcheologie Gent)
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba
Grootte projectgebied:	ca. 2,3 ha
Grootte onderzochte oppervlakte:	2066 m ²
Termijn:	Veldwerk: 3 dagen Uitwerking: 4 dagen
Reden van de ingreep:	Ontwikkeling van een verkaveling binnen het projectgebied
Bijzondere voorwaarden:	Opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed
Archeologische verwachting:	<p>Landschappelijk is het plangebied gelegen op de oostelijke uitloper van een zandrug. Deze locaties met droge, goed drainerende gronden waren in het verleden erg gewild als plaats voor het oprichten van een nederzetting en de organisatie van landbouw. Deze hebben een hoog archeologisch potentieel. In de nabijheid van het plangebied zijn vindplaatsen aanwezig die in de middeleeuwen te situeren zijn.</p> <p>De kans dat er archeologische resten zouden aangetroffen worden binnen het projectgebied was dan ook groot.</p>
Wetenschappelijke vraagstelling:	<p>Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zijn er sporen aanwezig? - Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? - In hoeverre is de bodemopbouw intact? - Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen? - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Kan op basis van het sporenbestand in de werkputten een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte sporendensiteit?
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden in functie van een eventueel vervolgonderzoek?

Resultaten:

Hoewel het terrein in belangrijke mate verstoord was door de bouw en afbraak van serres, konden toch, centraal op het terrein, enkele sporenclusters (paalkuilen, kuilen en greppels) rond een poel/depressie in het landschap en enkele vroegmoderne-recente perceelsgrachten geregistreerd worden. Het vondstmateriaal is echter dermate schaars dat geen sluitende dateringen konden gegeven worden. BAAC adviseert daarom geen vervolgonderzoek te laten plaatsvinden

Inhoud

Samenvatting.....	1
1 Inleiding.....	2
1.1 Algemeen.....	2
1.2 Doel van het onderzoek.....	3
2 Methode.....	4
3 Bodemkundige en archeologische gegevens.....	5
3.1 Bodemkundige gegevens.....	5
3.2 Beknopte historiek en archeologische gegevens.....	6
3.2.1 Historische gegevens van de regio.....	6
3.2.2 Cartografische gegevens.....	7
3.2.3 Archeologische gegevens.....	9
3.2.4 Archeologische verwachting.....	10
4 Archeologisch onderzoek.....	11
4.1 Werkputten.....	11
4.2 Bodem.....	12
4.3 Sporen en structuren (bijlage 10.1.1).....	14
5 Vondstmateriaal.....	26
6 Besluit en waardering.....	27
6.1 Algemeen.....	27
6.2 Besluit.....	27
6.3 Advies.....	28
7 Bibliografie.....	29
8 Lijst met figuren.....	30
9 Bijlagen.....	31
9.1 Lijsten.....	31
9.1.1 Sporenlijst.....	31
9.1.2 Fotolijst.....	31
9.1.3 Vondstenlijst.....	31
9.1.4 Profielenlijst.....	31
9.2 Kaartmateriaal.....	31
9.2.1 Overzichtsplan.....	31
9.2.2 Detailplan Kijkvensters 1-2-3.....	31

Samenvatting

In opdracht van Studiebureau Lobelle / Jofra Bouw nv heeft BAAC bvba een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd op een terrein aan de Beelbroekstraat te Oostakker (Gent) (provincie Oost-Vlaanderen). Binnen het plangebied zal een verkaveling gerealiseerd worden. De verkaveling is ingeplant op een terrein van ca. 2,3 ha. Deze inplanting zal gepaard gaan met graafwerken, waardoor het bodemarchief, met eventueel aanwezige resten, zal verstoord worden (Figuur 1).

Dit rapport vormt de schriftelijke neerslag van het verloop van het archeologisch onderzoek en de resultaten van het project.

Figuur 1: Situering onderzoeksgebied op een orthofoto¹

Het plangebied stond gekarteerd als *matig natte lemige zandgrond (Sdb)* en *matig natte zandgrond (Zdh)*.

Er werd binnen het plangebied 2066 m² onderzocht. Een deel van het in totaal 2,3 ha gebied was niet toegankelijk voor onderzoek, door de aanwezigheid van bestaande bebouwing en een weg. Het plangebied is hierdoor nog slechts 2,02 ha in grootte. De noordoostelijke hoek van het terrein kon bovendien niet onderzocht worden aangezien daar vervuilde grond was weggegraven. Er werden 13 werkputten en 6 kijkvensters aangelegd.

In de directe omgeving van het plangebied komen verschillende sites met archeologische waarden voor. Omwille van de bedreiging door de nieuwe verkaveling en het nog onbekende archeologische potentieel van het terrein werd een archeologische prospectie door middel van werkputten opgelegd.

In de aangelegde proefsleuven werden 51 sporen aangetroffen. Hiervan werden er 20 gecoupeerd. 3 leken natuurlijk te zijn, 17 werden als antropogeen geïnterpreteerd.

¹ AGIV 2013a.

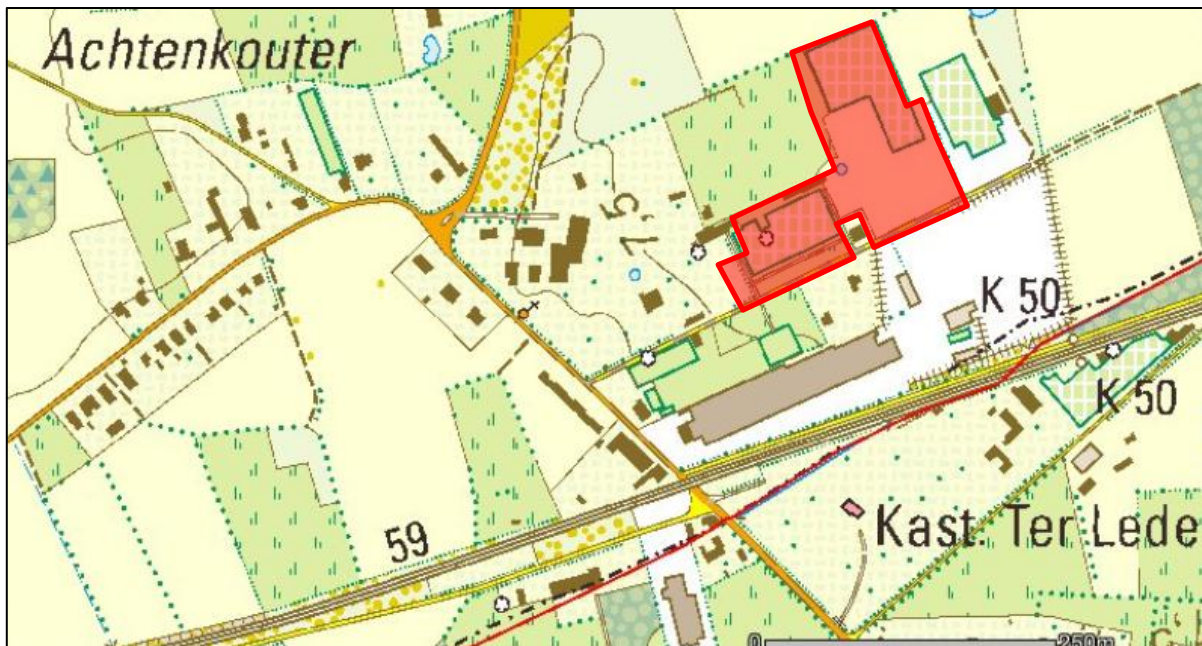
1 Inleiding

1.1 Algemeen

Naar aanleiding van de verkaveling van het terrein gelegen aan de Beelbroekstraat te Oostakker (Gent) (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en Figuur 2) heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van Studiebureau Lobelle / Jofra Bouw nv, een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd. Deze prospectie was opgelegd door het bevoegd gezag omdat bij de geplande graafwerken het bodemarchief en eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord zullen worden.

Het onderzoeksgebied bevond zich in een gebied waarin reeds archeologische vondsten bekend zijn (zie verder bij 3.2.3.1). Het ging om diverse archeologische resten uit de middeleeuwen. De kans dat er archeologische sporen zouden aangetroffen worden binnen het plangebied was dan ook reëel.

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van de Vlaamse Regering 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de verkaveling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Aangezien behoud *in situ* vooralsnog niet mogelijk is, is gekozen voor een prospectie die moet resulteren in een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart²

Van het ca. 2,3 ha grote plangebied diende minimaal 12,5 % archeologisch onderzocht te worden door middel van werkputten (10 %) en kijkvensters (2,5 %). Echter kon ca. 3000m² van het totaal te onderzoeken terrein niet worden onderzocht omwille van de aanwezigheid van nog bestaande bebouwing en een weg. De toegankelijke en onderzoekbare oppervlakte bedroeg hierdoor slechts 2,02ha en waarvan in totaal 2066 m² archeologisch werd onderzocht in 13 werkputten en 6 kijkvensters. Dit komt neer op net geen 10%.

² Provincie Oost-Vlaanderen 2013a.

Het onderzoek werd uitgevoerd van 20/8/2013 tot 22/8/2013. Projectverantwoordelijke was Jeroen Vanden Borre. Lina Cornelis en Olivier Van Remoorter werkten mee aan het onderzoek.

Contactpersoon bij de bevoegde overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, was Nancy Lemay. Bij de opdrachtgever was de contactpersoon Robin Lobelle / Carl Verkinderen. De Stad Gent (Dienst Stadsarcheologie en stadsarchief) zorgde voor de trajectbegeleiding, met als contactpersoon Gunter Stoops.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen (opgenomen in de Bijzondere Voorwaarden voor dit onderzoek) beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de werkputten een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte sporendensiteit?
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden in functie van een eventueel vervolgonderzoek?

2 Methode

De prospectie met ingreep in de bodem bestond uit een standaard proefsleuvenonderzoek waarbij de methode van continue sleuven werd gebruikt. Parallelle werkputten werden aangelegd over het volledige terrein van de percelen, waarbij de afstand tussen de werkputten niet meer dan 15m bedroeg. Hierbij werd 10% van het terrein geprospecteerd door middel van werkputten en waar nodig werden kijkvensters aangelegd.

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedroeg ca. 2 ha. Een deel van het in totaal 2,3 ha groot gebied was niet toegankelijk voor onderzoek, door de aanwezigheid van bestaande bebouwing. De positie van de sleuven werd in samenspraak met de opdrachtgever, het Agentschap en de Dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief van de Stad Gent vooraf vastgelegd. De werkputten werden uitgezet door een landmeter. Er werd 2065,921 m² onderzocht in 13 werkputten.

Er werden 6 kijkvensters aangelegd. Werkputten 1-2-8-10-11-12-13 hadden dezelfde NNW-ZZO oriëntatie. Sleuven 3-4-5-6-7-9 hadden dezelfde WZW-ONO oriëntatie (zie ook grondplan fig. 9 en bijlage 9.2.1).

De sleuven werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met gladde graafbak van 1,90 m breed. De meeste sleuven waren één graafbak breed, sommige breder. De breedte van de sleuf werd bepaald door de vergunninghouder, waarbij vooral werd zorg gedragen dat sleuven die verder van elkaar lagen dan in de Bijzondere Voorschriften werd bepaald, toch voor voldoende dekking zorgden. In elke werkput werd machinaal één vlak aangelegd op het archeologisch relevante en leesbare niveau; dit onder begeleiding van minstens één archeoloog. Vervolgens werd het vlak lokaal manueel bijgeschaafd, zodat de sporen het best zichtbaar waren en meteen konden worden ingekrast. Wanneer een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgekuist om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren.

Van alle sleuven werden overzichtsfoto's gemaakt en van alle sporen ook detailfoto's. De sleuven en sporen werden ingetekend door middel van een Robotic Total Station (RTS) en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van het programma *Autocad* werden de verzamelde data van de opgravingsvlakken verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Enkele sporen werden gecoupeerd in functie van de onderzoeksvragen. Aangezien tijdens het onderzoek wel archeologische relevante sporen werden aangetroffen, maar de bewaringstoestand erg matig was en geen vondstmateriaal werd aangetroffen, zijn de meeste sporen gecoupeerd en tegelijk afgewerkt. Nog tijdens het veldwerk werd namelijk duidelijk dat geen vervolgonderzoek zou worden opgelegd. Door sporen zoveel mogelijk af te werken tijdens het proefsleuvenonderzoek werd alsnog zoveel mogelijk info verzameld.

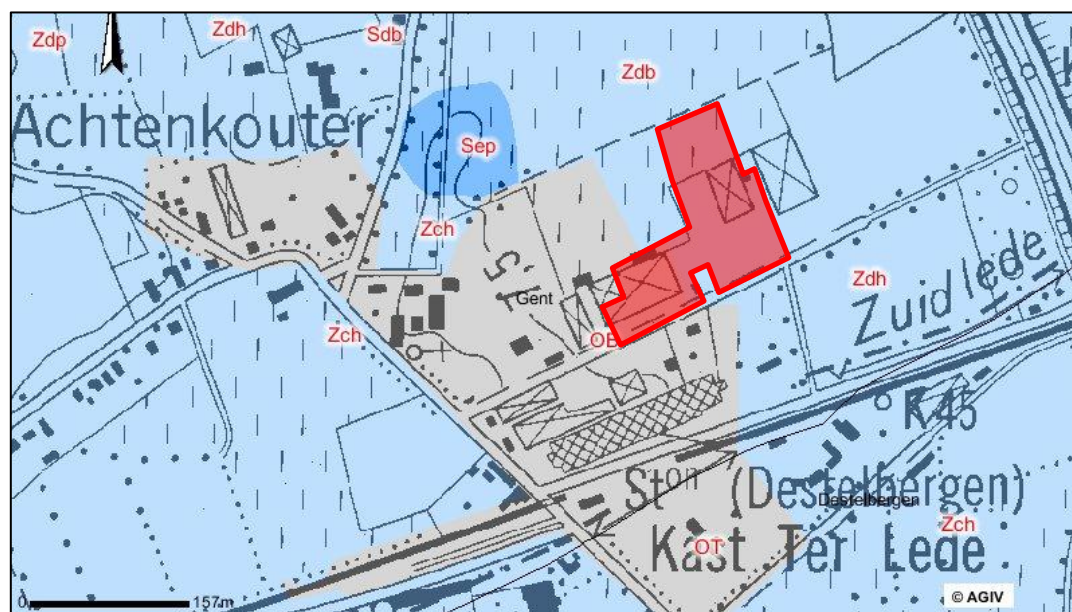
Per werkput werden enkele diepere profielputten aangelegd waarbij min. 60 cm van de moederbodem zichtbaar was. De locatie ervan stond in functie van het inzicht in de lokale bodemopbouw. Bij elke profielput werd de absolute hoogte van het (archeologisch) vlak en van het maaiveld genomen en op het plan aangeduid. Deze bodemprofielen werden opgeschoond, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven per horizont.

Met behulp van een metaaldetector (*Tesoro Silver*) werd naar metaalvondsten gezocht. Tijdens de aanleg werden echter geen metaalvondsten aangetroffen.

Meteen na afloop van het onderzoek werden de werkputten gedicht om verdere degradatie en instabiliteit van het terrein te voorkomen. Dit gebeurde met instemming van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

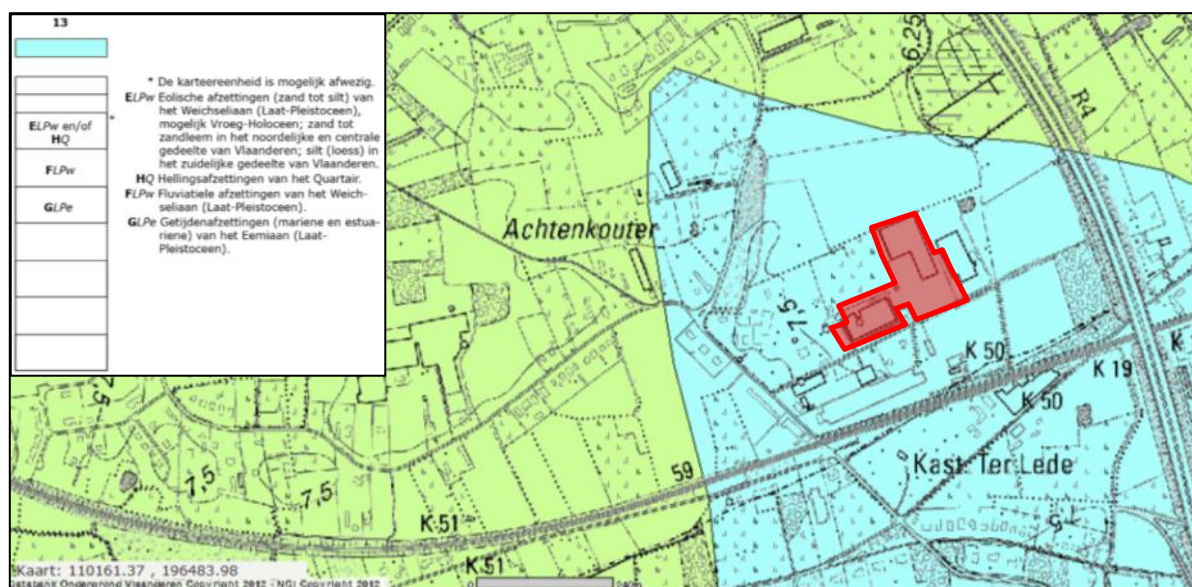
3 Bodemkundige en archeologische gegevens

3.1 Bodemkundige gegevens

Figuur 3: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen³

Op de bodemkaart (Figuur 3)⁴ is de bodem in het plangebied gekarteerd als *matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Zch)* en *matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Zdh)*. Ten (zuid)westen van het plangebied komen ook *bebouwde zones (OB)* en *sterk vergraven gronden (OT)* voor.

Figuur 4: Situering onderzoeksgebied (in rood) op de quartairgeologische kaart⁵

Volgens de quartairgeologische kaart (Figuur 4) komen in het plangebied eolische zand en zandleem (afgezet tijdens het Weichseliaan) voor en mogelijk zijn er ook heuvelafzettingen uit het quartair in de

³ AGIV 2013c.

⁴ AGIV 2013c.

⁵ DOV Vlaanderen 2013.

bovenste lagen van de moederbodem aanwezig⁶. Algemeen stelt de quartairgeologische kaart dat er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen zijn boven de Pleistocene sequentie. Onder de zand tot zandleem afzettingen bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan boven getijdenafzettingen (zoowel marine als estuariene) uit het Eemiaan.

3.2 Beknopte historiek en archeologische gegevens

3.2.1 Historische gegevens van de regio

directe omgeving

Het plangebied is gelegen aan de Beelbroekstraat, in het verlengde van de Achtenkouterstraat. De Achtenkouterstraat, die minstens tot de middeleeuwen opklimt, doorsnijdt de Achtenkouter, een hoge zandrug. Mogelijk gaat het om één van de oudste landbouwgronden van Oostakker. Hoewel het nu eerder armere zandgrond betreft, was deze in de prehistorie vermoedelijk erg aantrekkelijk omwille van de hoge ligging en gemakkelijke bewerking.

'Achten' verwijst naar een nederzetting die minstens tot de vroege Middeleeuwen en mogelijk eerder teruggaat. De locatie van deze nederzetting is onduidelijk. Schriftelijke bronnen verwijzen naar de 9de eeuw, maar op basis van etymologie kan dergelijke nederzetting dateren tot net voor onze jaartelling⁷.

De Achtenkouter wordt aan de ene zijde door de Beelbroekstraat en Orchideestraat begrensd, aan de andere zijde door de Achtendries. Vanaf de vroege Middeleeuwen was Achtene (Achtendries) een belangrijke bezitting van de Sint-Baafsabdij.⁸ De Achtenkouterstraat zelf kan waarschijnlijk in verband worden gebracht met middeleeuwse landontginning.⁹

Langsheen de Beelbroekstraat vindt men een lint van hoeves en omzoomde percelen die ook al op de Ferriskaart afgebeeld staan (zie infra).¹⁰

ruimere regio

Het **centrum** van Oostakker is een *driessite* waarvan de geschiedenis mogelijk in de vroege middeleeuwen te situeren is en die verbonden was met het nabijgelegen *Puigem*. In het huidige Oostakkerdorp werd medio 14de eeuw de Sint-Laurentiuskapel opgericht. In het begin van de 17de eeuw werd deze vervangen door de huidige Sint-Amandskerk.

Het deelgebied **Krijte** was tot ver in de 20ste eeuw een overwegend landbouwgebied met verspreide, schaarse bewoning.¹¹

Het ontstaan van het Westveld in Sint-Amandsberg kaderde in een grote 12de-eeuwse ontginningsbeweging waarbij woeste gronden (bos, heide) in de overgangszones tussen hoge kouterruggen en moerasgronden in cultuur werden gebracht.. De Oude Bareel wordt grotendeels omgeven door deelgebieden die onder de deelgemeente Oostakker ressorteren. De Oude Bareel behoorde tot het zogenoemde Westveld.

⁶ DOV Vlaanderen 2013.

⁷ Gysseling, 1974.

⁸ Stad Gent 2013.

⁹ Stoops 2011.

¹⁰ Idem.

¹¹ Stad Gent 2013; Gysseling 1974; S.n. 1981.

3.2.2 Cartografische gegevens

Om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd door de tijd heen, zijn historische kaarten geraadpleegd. Er werden verschillende historische kaarten bestudeerd: de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (2de helft 18de eeuw), de Atlas van de Buurtwegen (ca. 1840) en de kadasterkaart opgesteld door Philippe-Christian Popp (2de helft 19de eeuw).

3.2.2.1 Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778)

Op de *Ferrariskaart* is het wegtracé van de Beelbroekstraat al afgebeeld, maar binnen het onderzoeksgebied is er geen bewoning weergegeven, enkel akkers en weilanden met perceelsafbakeningen (Figuur 5)¹². Verder is ook de *Achtendries* te zien ten noorden van het onderzoeksgebied. Langs de Beelbroekstraat zijn verschillende hoeves en met bomen omzoomde percelen te zien.

Figuur 5: Situering onderzoeksgebied op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (*Ferrariskaart*) (1771-1778)¹³

3.2.2.1 Atlas van de Buurtwegen (ca. 1840)

De *Atlas van de Buurtwegen* (ca. 1840) geeft een vergelijkbaar beeld (**Fout! Verwijzingsbron niet evonden.**)¹⁴. Binnen het onderzoeksgebied is er geen bewoning afgebeeld, enkel percelen, waarschijnlijk akkers en weilanden met mogelijk perceelsgrachten. Het wegtracé van de Beelbroekstraat is duidelijk herkenbaar. Verder is de *Achtendries* te zien ten noorden van het onderzoeksgebied.

¹² Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2013b.

¹³ Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2013a

¹⁴ Provincie West-Vlaanderen 2013b

Figuur 6: Situering onderzoeksgebied op de Atlas van de Buurtwegen (ca. 1840)¹⁵

3.2.2.1 Popp-kaart (1842-1879)

De kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (*Atlas cadastral parcellaire de la Belgique*, 2de helft 19de eeuw) vertoont een zeer gelijkaardig beeld (Figuur 7)¹⁶. Ook hier is er binnen het onderzoeksgebied geen bewoning afgebeeld, enkel akkers en weilanden. Het wegtracé van de Beelbroekstraat is duidelijk herkenbaar. Verder is de *Achtendries* te zien ten noorden van het onderzoeksgebied.

Figuur 7: Situering onderzoeksgebied op de Poppkaart (1855, het noorden ligt naar de rechterkant)¹⁷

Samenvattend kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied vermoedelijk onbebouwd is vanaf de tweede helft van de 18de eeuw. Deze stelling moet evenwel met enige omzichtigheid worden behandeld, daar de oudste voor handen zijnde en geraadpleegde kaarten niet altijd even betrouwbaar zijn op perceelsniveau. Dikwijls wordt er heel figuratief omgesprongen en worden enkel de belangrijkste gebouwen (kerken, hoeves, kastelen, abdijen, enz.) weergegeven.

Ook voor de periode van vóór we kaarten kunnen raadplegen, dus alles voor de 16de /17de eeuw, kan geen uitspraak worden gedaan op basis van de cartografische bronnen.

Een constante op alle kaarten zijn de perceelsafbakeningen. Hiervan kunnen enkele mogelijk uit grachten bestaan die in het archeologisch record bewaard moeten zijn.

¹⁵ Provincie Oost-Vlaanderen 2013b

¹⁶ Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2013c.

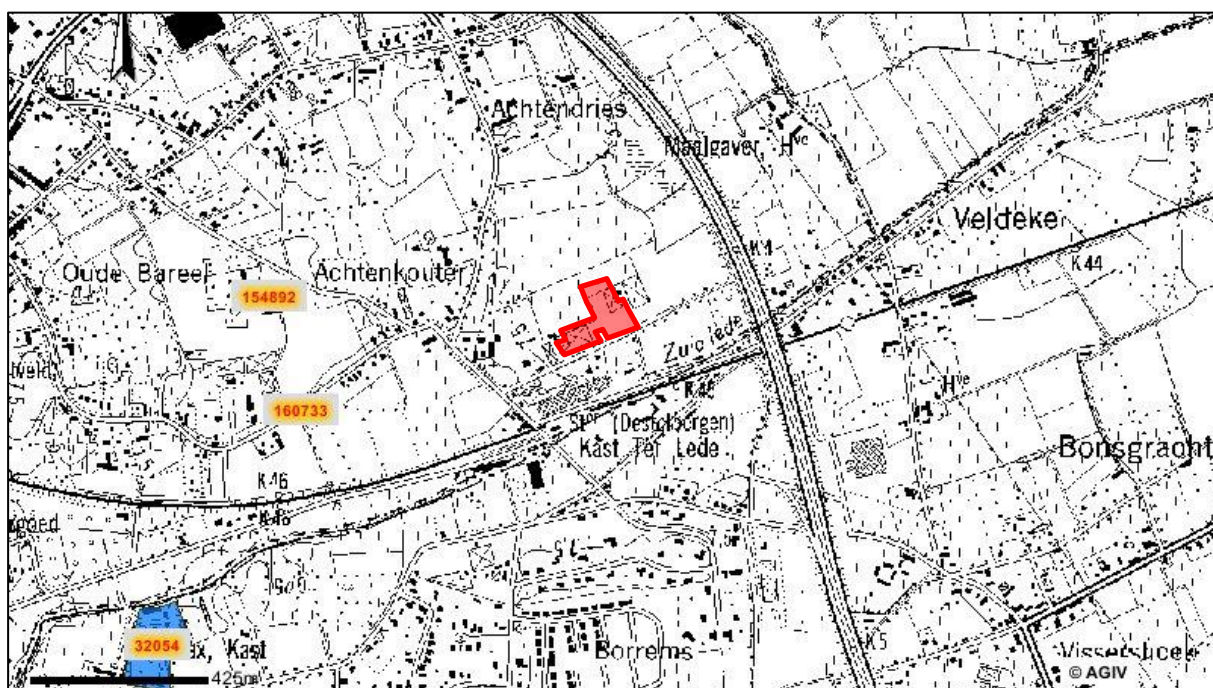
¹⁷ Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2013b.

3.2.3 Archeologische gegevens

3.2.3.1 Voorgaande archeologische vondsten

Om in te schatten wat het archeologisch potentieel van het terrein aan de Beelbroekstraat te Oostakker (Gent) is, werd gekeken naar wat er archeologisch al bekend is uit de omgeving van het plangebied. Daarvoor is de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) als uitgangspunt gebruikt.

In de CAI zijn archeologische waarden uit heel Vlaanderen verzameld. Hoewel de inventaris niet geheel volledig is, kan ze toch dienen als eerste inzicht in wat er archeologisch in een gebied aangetroffen is. Voor het plangebied aan de Beelbroekstraat zelf zijn nog geen archeologische waarden bekend (zie Figuur 8)¹⁸.

Figuur 8: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving¹⁹

Ten westen van het onderzoeksgebied zijn wel verschillende archeologische vindplaatsen gekend:

- Locatie 154892: *Sint-Amandsberg Oude Bareel*:
  - Structuur 154379: grafhevel: circulaire structuur met een diameter van ca. 25 m, gekend via luchtfotografie.
- Locatie 160733: *Sint-Amandsberg Beelbroekstraat 1*:
  - Structuur 160580: lijnelementen: parallelle lineaire sporen van karren: oud wegtracé. Er is geen dateerbaar materiaal aangetroffen; maar staat wel aangegeven op de *Ferrariskaart* en de *Atlas van de Buurtwegen*.

Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied is er nog archeologische vindplaats gekend:

- Locatie 32054: *Destelbergen Kasteel Notax*:
  - Structuur 32072:
    - Middeleeuwse bewoning: 12de – 13de eeuw, verwoest eind 16de eeuw en begin 17de eeuw heropgebouwd in baksteen. In 1830 vernield door een brand en herbouwd in *Empirestijl*.

¹⁸ Centraal Archeologische Inventaris 2013.

¹⁹ Centraal Archeologische Inventaris 2013.

Lusthof. Omgracht kasteel in bijhorend park met kasteelhoeve en toegangspoort nabij de Ledebeek, in het noordwesten van de gemeente. De naam “Notax” verwijst naar de vroegmiddeleeuwse oorsprong, vermelding van de heren van Notax vanaf begin 13de eeuw. Verschillende malen heropgebouwd. In 1794 werd de heerlijkheid afgeschaft en werd het kasteel herhaaldelijk verkocht.

- Middeleeuwse versterking: 12de – 13de eeuw, verwoest eind 16de eeuw en begin 17de eeuw heropgebouwd. In 1830 vernield door een brand en herbouwd in *Empirestijl*. Versterkt kasteel met donjon, volledig omwald, castrale motte / site met walgracht (?). Bij graafwerken werden funderingen in Doornikse kalksteen (donjon) met daarop Balegemse zandsteen (15de-eeuws natuurstenen gebouw) aangetroffen, kelders en toren.

3.2.4 Archeologische verwachting

De archeologische verwachting voor het terrein is voornamelijk late middeleeuwen of ouder, met enkele perceelsgrachten die mogelijk uit de vroegmoderne periode kunnen stammen.

Gezien de archeologische waarden in de omgeving kunnen sporen uit de metaaltijden tot de middeleeuwen verwacht worden. De ligging op droge, goed drainerende zandgronden moet in verschillende periodes een aantrekkelijke locatie geweest zijn. Gezien de aanwezigheid van grafcircels aan de Oude Bareel (en iets verder aan de Hogeweg) kunnen eventueel ook sporen uit de metaaltijden verwacht worden.

Uit historische bronnen blijkt ook dat de omgeving vanaf de vroege, en zeker vanaf de volle middeleeuwen ontgonnen is. Mogelijk kunnen ook sporen van deze ontginning onder de vorm van landindeling of ontginningsdorpen of nederzettingssporen aangetroffen worden.

De afwezigheid van structuren op de historische kaarten duidt er op dat eventuele aanwezige archeologische resten eerder middeleeuws of ouder zullen zijn. Ook kunnen vroegmoderne of laatmiddeleeuwse perceelsgrachten verwacht worden op basis van de historische kaarten. Vele van de percelen blijven vrijwel hetzelfde op alle kaarten, maar toch zijn er enkele verschillende perceelsindelingen op te merken tussen de 18^e en 19^e eeuw.

4 Archeologisch onderzoek

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. Aan de hand van de beschrijvingen van de resultaten van het onderzoek wordt een interpretatie gegeven van de gevonden sporen. De vondsten worden uitvoeriger beschreven in het volgende hoofdstuk.

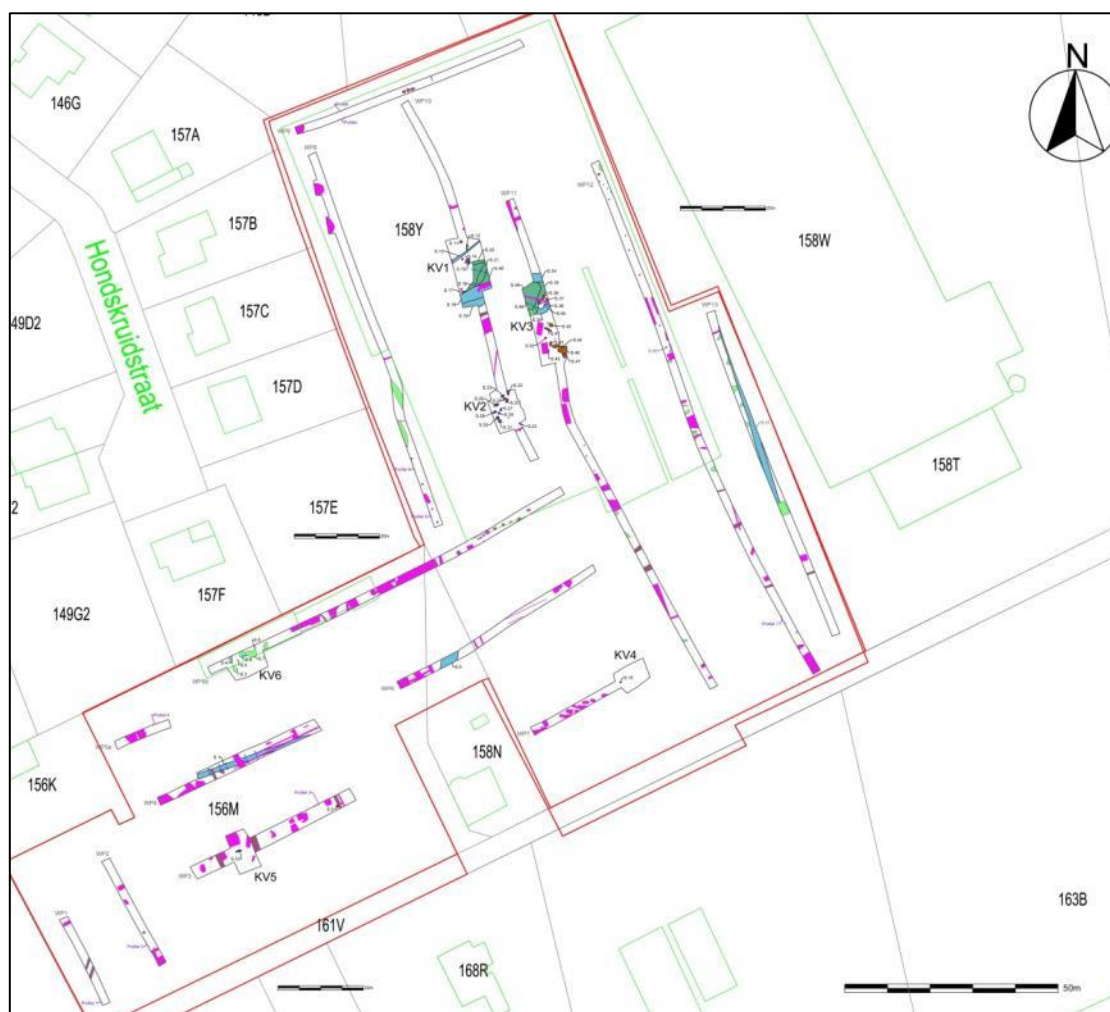
4.1 Werkputten

Over het terrein verdeeld werden 13 werkputten en 6 kijkvensters aangelegd (Figuur 99 en bijlage 9.2.1).

De werkputten werden 15 tot 20 cm onder de onderkant van de bouwvoor aangelegd, omdat het terrein op sommige plaatsen dermate verstoord was dat het vlak pas op dit niveau leesbaar werd. Op verschillende plaatsen werden profielen geregistreerd (zie het grondplan in bijlage 9.2.1). Een beschrijving van de profielen is hier verder opgenomen.

Verspreid over het terrein werden enkele sporen aangetroffen, schijnbaar zonder enige samenhang. Enkel centraal in het terrein werd een sporencluster bestaande uit enkele paalkuilen, kuilen en een greppel aangetroffen op korte afstand van een poel/depressie. Het vondsmateriaal is dermate schaars dat deze sporen niet kunnen gedateerd worden.

In de paragraaf sporen en structuren hieronder worden de sporen uitgebreider besproken.

Figuur 9: Inplanting werkputten en kijkvensters (plan op groot formaat in bijlage)

4.2 Bodem

Bij de terreinwerken was het opvallend dat de bodem op verschillende plaatsen zwaar verstoord was door recente ingrepen. De aanwezigheid van serres en recente grondwerken hebben de bodem sterk verstoord.

Het terrein kent een lichte helling die vanuit het noorden naar het zuiden toe oploopt. In het noorden ligt het maaiveld van de “voet” van de helling op ongeveer 6,70m TAW. Centraal rond het kijkvenster 1 ligt het maaiveld op 6,90 à 7m TAW. De top van de helling aan de straatkant ligt het maaiveld in het zuiden ligt ongeveer op 7,10m TAW.

Op de zichtbare top, ter hoogte van de kijkvensters in werkputten 10 en 11 liggen de sporen, dit is mogelijk de locatie van vroegere menselijke activiteit rond een centrale poel. Verder naar het zuiden toe is het terrein nog steeds oplopend, maar hier is het terrein sterk afgetopt (zie profielen 1 en 7), waardoor er kan vermoed worden dat eventuele sporen verdwenen zijn bij het afgraven.

De verstoring van de bodem was het sterkst in werkputten 1, 5 en 8. Vooral in profiel 1 (figuur 11) is te zien dat de bodem sterk afgegraven is. De verstoring gaat nog een halve meter dieper dan de bouwvoor. In werkput 5 was de verstoring en vervuiling dermate sterk dat hier geen profiel aangelegd is.

Figuur 10: Profiel 1

Profiel 2 in werkput 2 toont een van de meest complete bodemprofielen. Onder de bouwvoor is een B-horizont boven de C-horizont op te merken, deze B-horizont is ook in profiel 3 op te merken, maar daar is deze minder uitgesproken door de sterkere afgraving van het terrein.

Figuur 11: Profiel 2

Profiel 4 in werkput 5a laat een oudere bouwvoor zien die onder de huidige bouwvoor bewaard is gebleven. Deze oudere bouwvoor toont zich als een donkerbruine laag die sterker gebioturbeerd is dan de huidige, bruine bouwvoor, die sterk homogeen is.

Figuur 12: Profiel 4

Profiel 7 in werkput 12 is het duidelijkste voorbeeld van afgraving en ophoging van het terrein. De overgang tussen de bouwvoor en moederbodem is hier dermate scherp, dat het hier zeker om een recente afgraving gaat. Er is quasi geen bodemopbouw op te merken, behoudens een beetje ijzeraanrijking. Dit toont aan dat de oorspronkelijke bouwvoor, met resten van de B(C)-horizont, weg is.

Figuur 13: Profiel 7

4.3 Sporen en structuren (bijlage 10.1.1)

In werkput 1 werden geen sporen aangetroffen, enkel recente verstoringen/sporen konden aangeduid worden. De hoogte van het maaiveld lag in het zuidwesten op 7,19 m TAW en in het noordoosten op 7,22 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag op 6,62 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 43 m². Er werd één profiel in deze werkput geregistreerd.

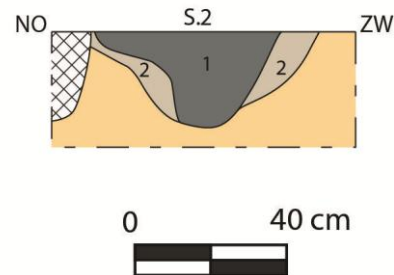
In werkput 2 werden geen sporen aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het zuidwesten op 7,21 m TAW en in het noordoosten van de werkput op 7,23 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag op 6,65 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 53 m². Er werd één profiel geregistreerd.

Werkput 3 bevatte twee sporen (zie onder). De hoogte van het maaiveld lag gemiddeld op 7,26 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,70 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 76 m². In totaal werd één profiel geregistreerd.

Spoor 2 is een ovale paalkuil, donker grijsbruin van kleur, vrij homogeen, met een beetje ijzerconcreties en matig gebioturbeerd (figuur 14). In de coupe (figuur 15) konden twee vullingen onderscheiden worden. De kernvulling heeft een donkergrijze tot donker grijsbruine vulling van homogeen zand, matig gebioturbeerd. Vulling 2, de insteek, heeft een homogene licht grijsbeige kleur en is ook matige gebioturbeerd. De oostelijke zijde is afgesneden door een recente verstoring.

Figuur 14: Vlakfoto spoor 2

Figuur 15: Coupefoto en coupetekening spoor 2

Spoor 33 is een ovale kuil, lichtgrijs van kleur die ietwat vaag afgelijnd is. In de coupe bleek dit spoor maar een tiental cm diep bewaard te zijn op het diepste punt.

In werkput 4 werden één spoor aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het westen op 7,29 m TAW, en in het oosten van de werkput op 7,26 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,61 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 118 m².

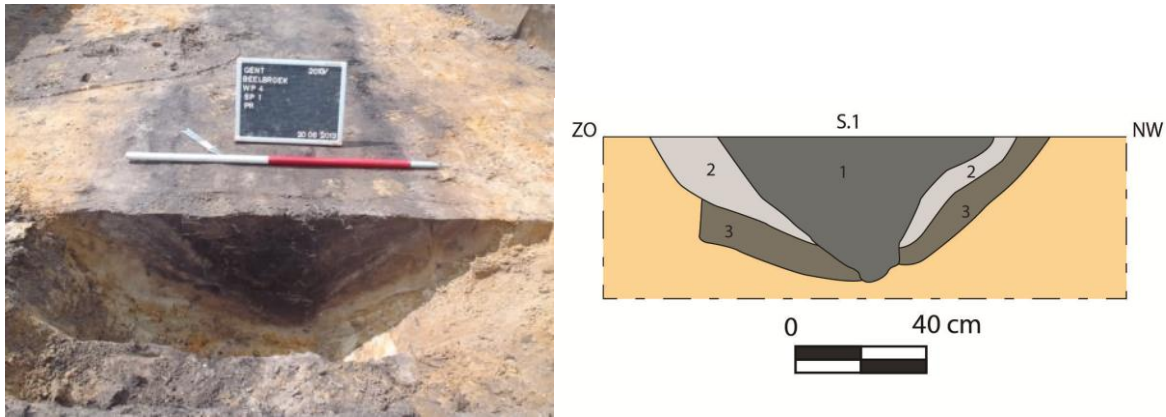
Spoor 1 is een lineaire gracht die scherp afgelijnd is in het vlak (figuur 16). De centrale vulling heeft een donkergrijze tot donker grijszwarte vulling van ietwat vettig (humeus), homogeen zand. Aan de rand zijn de dagzomen van de onderliggende lagen zichtbaar. Dit spoor is gecoupeerd.

Figuur 16: Vlakkfoto spoor 1

In de coupe bleek deze gracht 44 cm diep (figuur 17). Er kunnen drie vullingen onderscheiden worden. De centrale vulling (vulling 1) bestaat uit homogeen, donker grijszwart zand, ietwat organisch, met een beetje ijzerconcreties en matig gebioturbeerd. Vulling 2 bestaat uit donkergrijs zand met licht grijswitte vlekken en spoelbandjes met een beetje houtskoolspikkels en is eveneens matig gebioturbeerd. Vulling 3 bestaat uit licht grijsbruin zand met brokken lichtgeelbruine moederbodem, en bevat een beetje houtskoolspikkels en is ook matig gebioturbeerd.

Figuur 17: Coupefoto en coupetekening spoor 1

Zowel tijdens het couperen als tijdens het gedeeltelijk uithalen van de gracht kon geen vondstmateriaal ingezameld worden. Daarom is een datering zeer problematisch. Ook op het bestudeerde historische kaartmateriaal (Ferraris, Atlas der buurtwegen, Popp) is hij niet zichtbaar. Gezien de vrij scherpe aflijning en het feit dat dit spoor amper uitgelooft is lijkt een datering in de late middeleeuwen of nieuwe tijd eerder voor de hand liggend dan een oudere datering. Maar dit is verre van zeker, vooral omdat we geen dateerbare en vergelijkbare sporen hebben in de omgeving. De gracht is in geen enkele andere werkput aangetroffen.

In werkput 5a en 5b werden zes sporen aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het westen op 7,28 m TAW, in het midden van de werkput op 7,00 m TAW en in het oosten van de werkput op 6,88 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,5 m TAW. Deze werkput was in twee delen opgesplitst door de aanwezigheid van een nog bestaand gebouw. Het eerste deel van deze werkput (WP 5a) was in grote mate verstoord, enkel in het tweede deel van de werkput konden nog enkele natuurlijke sporen aangeduid worden. Ook dit deel van de werkput was in grote mate verstoord door recente ingrepen. De totale oppervlakte van deze werkput is 29 m² (5a) en 221 m² (5b).

Sporen 3 t.e.m. 8 bleken natuurlijk van aard te zijn, met uitzondering van spoor 5, een recent paalspoor.

In werkput 6 werd één spoor aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het westen op 7,05 m TAW, en in het oosten van de werkput op 6,93 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag op 6,53 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 106 m².

Spoor 9 is een zeer recente (perceels)gracht, die haaks op de werkput lag. De binnenste vulling van deze gracht was homogeen donkerbruin van kleur, de buitenste vulling was donkerbruin en lichtgeel gevlekt. Deze vulling was sterk verspit. In de bovenste vullingen van deze gracht werden stukken baksteen, cementbrokken en fragmenten natuursteen aangetroffen die de recente datering van deze gracht bevestigen. Hij was echter niet duidelijk zichtbaar op de bestudeerde historische kaarten.

In werkput 7 werd één spoor aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het westen op 7,06 m TAW, en in het oosten van de werkput op 7,19 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,42 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 85 m².

Spoor 10 bleek na couperen natuurlijk van aard te zijn.

In werkput 8 werden geen sporen aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het zuidwesten op 6,96 m TAW, in het midden van de werkput op 6,97 m TAW en in het noordoosten van de werkput op 6,89 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,10 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 194 m². In totaal werden twee profielen geregistreerd.

In werkput 9 werden geen sporen aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het westen op 6,70 m TAW en in het oosten van de werkput op 6,75 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch

vlak lag gemiddeld op 6,04 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 108 m². In totaal werd één profiel geregistreerd.

In werkput 10 werden 22 sporen aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het noordwesten op 6,75 m TAW, in het midden van de werkput op 6,85 m TAW en in het zuidoosten van de werkput op 6,97 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,22 m TAW. Kijkvenster 1 (figuur 18) lag op een gemiddelde diepte van 6,37m TAW. Kijkvenster 2 lag op een gemiddelde diepte van 6,44m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 307 m². In totaal werden twee kijkvensters aangelegd. In het noordwesten ligt het archeologisch vlak op een diepte van gemiddeld 5,90 m TAW, in het zuidoosten op een diepte van 6,50 m TAW

Sporen 11 t.e.m. 21 en spoor 48 liggen in kijkvenster 1, sporen 22 t.e.m. 32 liggen in kijkvenster 2.

Figuur 18: Kijkvenster 1 in WP10, foto richting zuidwesten.

Spoor 11 is een kuil met een afgeronde rechthoekige vorm, licht grijsbruin van kleur, vrij homogeen en een beetje gebioturbeerd

Spoor 12 is een onregelmatig gevormde greppel, donker grijsbruin van kleur, met een beetje bioturbatie en enkele baksteenspikkels

Spoor 13 is een lineaire greppel, donker grijsbruin van kleur, met een beetje bioturbatie en enkele houtskoolspikkels. Spoor 13 oversnijdt spoor 12.

Spoor 14 is een afgerond rechthoekige kuil, licht grijsbruin van kleur, vrij homogeen, met enkele houtskool en baksteen spikkels, en een beetje gebioturbeerd. In de coupe heeft die spoor een komvormig profiel en is nog 20 cm diep bewaard. Tijdens het couperen werden twee fragmentjes natuursteen aangetroffen, mogelijk fragmentjes van een maalsteen.

Spoor 15 is een ovale kuil, licht grijsbruin van kleur, vrij homogeen, en is een beetje gebioturbeerd en bevat enkele spikkels houtskool. In de coupe is dit spoor nog 10 cm diep bewaard en heeft een komvormig profiel.

Spoor 17 is een ovale kuil, licht bruin van kleur, vrij homogeen met een beetje bioturbatie

Spoor 18 is een gracht met een donker bruingrijze kleur, vrij homogeen, en bevat enkele houtskool en baksteenspikkels en is een beetje gebioturbeerd. Deze gracht loopt ook verder in WP12, met als spoornummer 34. Deze gracht oversnijdt spoor 16 en 17.

Spoor 19 is eveneens een gracht, mogelijk een andere vulling van gracht 18. Deze grachtvulling heeft een donkergrijze, vrij homogene vulling, met een beetje ijzerconcreties en houtskoolspikkels en is een beetje gebioturbeerd.

Centraal in kijkvenster 1 werd een poel/depressie aangetroffen (figuur 18, in de linkerbovenhoek). De verschillende vullingen kregen een spoornummer. Het gaat hierbij om sporen 16, 20, 21 en 48.

Spoor 16 heeft een heterogene donker bruingrijze vulling die enkele spikkels baksteen en houtskool bevat en licht gebioturbeerd is. Bij het couperen werd een klein fragmentje handgevormd aardewerk aangetroffen, wat een datering in de metaaltijden of jonger geeft, hoewel het risico bestaat dat het om residueel materiaal gaat..

Spoor 20 heeft een lichtgrijze kleur die vrij homogeen is, ook deze vulling is licht gebioturbeerd.

Spoor 21 is lichtbruin van kleur en leek op het eerste zicht een vulling van spoor 16, waarvan initieel gedacht werd dat het een gracht was.

Bij couperen van dit spoor bleek dat de moederbodem van ten oosten van spoor 21 eigenlijk nog vulling van deze poel was. Deze vulling kreeg zowel in WP 11 als WP 12 het spoornummer 48. Het gaat hierbij om een heterogeen grijze tot licht geelgrijze vulling met matige bioturbatie en een beetje ijzerconcreties.

De coupe op deze sporen (figuur 19) toonde aan dat de lagen slechts een tiental cm diep bewaard zijn gebleven, en dat deze vrij horizontaal liggen. Spoor 16 vormt de onderste vulling van deze poel.

Sporen 21 en 48 vormen de afdekkende pakketten. Bij uitbreiding van het profiel bleek dat het terrein in de 20ste eeuw deels afgegraven was, om vervolgens opgehoogd te zijn met een donkerbruin pakket homogeen zand.

Figuur 19: Coupe op poel in WP10

In kijkvenster 2 (figuur 20) in WP10 werden sporen 22 t.e.m. 32 aangeduid. Deze sporen zijn iets dieper bewaard, ondanks hun hogere ligging in het terrein. Mogelijk is het terrein hier minder afgetopt dan elders.

Sporen 22 tot 31 zijn allen donkergrijs van kleur, vertonen soms weinig tot matige bioturbatie en zijn allen vrij homogeen. De vorm varieert van ovaal tot afgerond rechthoekig.

Figuur 20: zicht op kijkvenster 2 in WP10. Foto richting oosten.

Spoor 22 is in de coupe 15 cm diep en heeft een onregelmatig komvormig profiel

Bij spoor 23 kunnen in de coupe twee vullingslagen onderscheiden worden (figuur 21 en figuur 23). Vulling 1 heeft een donker bruinzwarte tot donkergrijze kleur met een beetje houtskool en een beetje bioturbatie. Vulling 2 is licht grijsgeel gevlekt met een lichtgrijs bandje onderaan. Als inclusies konden er veel ijzerconcreties en een grote bioturbatie vastgesteld worden. Deze paalkuil heeft een bakvormig profiel.

Figuur 21: Coupe op spoor 23

Spoor 25 is in de coupe ongeveer 20 cm diep en is min of meer komvormig van profiel.

Spoor 26 is in de coupe 18 cm diep en heeft een komvormig profiel.

Spoor 27 is in de coupe 8 cm diep bewaard en heeft een komvormig profiel.

Spoor 28 is in de coupe 20 cm diep bewaard en heeft een onregelmatig profiel.

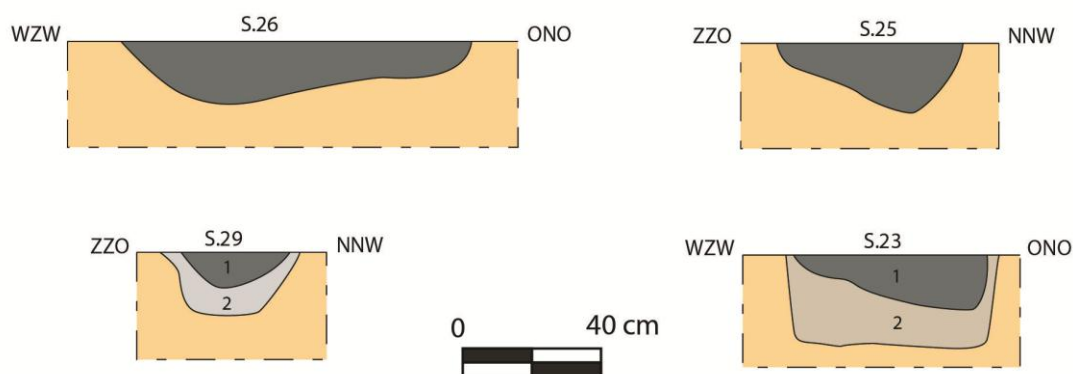
Spoor 29 is in de coupe 10 cm diep en heeft een komvormig profiel (figuur 22 en figuur 23). Rondom het spoor is een grijswitte uitloging zichtbaar die in de coupetekening als vulling 2 beschreven werd.

Figuur 22: Coupe op spoor 29

Van spoor 30 is in de coupe enkel de onderkant van het spoor overgebleven, ongeveer 6 cm diep. De vorm is min of meer bakvormig, hoewel dit niet helemaal zeker is, gezien de ondiepe bewaring.

Spoor 31 is in de coupe is dit spoor 9 cm diep en is min of meer komvormig van profiel.

Figuur 23: enkele coupes uit WP10, kijkvenster 2.

Spoor 32 bleek na couperen natuurlijk te zijn.

In werkput 11 werden 16 sporen aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het noordwesten op 6,83 m TAW, in het midden van de werkput op 6,66 m TAW en in het zuidoosten van de werkput op

7,06 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag op 6.35 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 308 m². Er werd één kijkvenster (KV3) aangelegd (figuur 24).

Figuur 24: kijkvenster 3 in WP 11 met zicht op de poel en sporen. Foto richting noordoosten.

Spoor 34 is een gracht die ook al in WP10 aangeduid is, daar kreeg deze het spoornummer 18. Deze gracht heeft een donker grijsbruine heterogene kleur, en bevat enkele spikkels baksteen, weinig ijzerconcreties en is een beetje gebioturbeerd.

Spoor 36 is een ovale kuil, licht grijsbruin van kleur, heterogeen en een beetje gebioturbeerd. Dit spoor wordt oversneden door spoor 35.

Spoor 37 is een afgerond rechthoekige kuil met een heterogene licht grijsbruine vulling met enkele baksteenspikkels en matig gebioturbeerd.

Spoor 38 is een ovale kuil, licht grijswit van kleur met een beetje ijzerconcreties en een beetje gebioturbeerd.

Spoor 39 is een gracht die in de poel/depressie uitmondt. Deze heeft een vrij homogene lichtgrijze tot lichtgrijs-bruine vulling, en matig gebioturbeerd. in de coupe (figuur 25 en figuur 28) konden vier vullingen onderscheiden worden. Vulling 1 is een donkergrijze vulling met licht grijswitte spoelbandjes, met een beetje ijzerconcreties. Vulling 2 is donkergrijs, lichtgrijs gevlekt met een beetje ijzerconcreties en enkele houtskoolspikkels. Vulling 3 is een donkergrijze vulling met licht geelbruine brokken en een beetje ijzerconcreties. Vulling 4 is homogeen donkergrijs, met een beetje houtskoolspikkels en ijzerconcreties. Daarnaast bevat deze vulling enkele brokjes licht geelbruine verspitte moederbodem.

Figuur 25: Coupe op spoor 39.

Spoor 40 is een ronde kuil met een licht grijsbruine vrij homogene kleur, en een beetje ijzerconcreties en een beetje gebioturbeerd.

Spoor 41 is een ovale kuil met een vrij homogene licht grijswitte vulling met een beetje ijzerconcreties en houtskoolspikkels en matig gebioturbeerd. Een kwadrantcoupe toonde aan dat dit spoor maximum 18 cm diep was en een min of meer vlakke bodem heeft.

Spoor 42 is een rond tot ovale paalkuil met een homogene licht grijswitte kleur met een beetje bioturbatie.

Spoor 43 is een ovale kuil met een vrij homogene donkergrijze kleur en matige bioturbatie.

Spoor 44 is een mogelijke langwerpige kuil of greppel met een heterogene licht grijsbeige kleur met een beetje ijzerconcreties en een matige hoeveelheid bioturbatie.

Spoor 45 is een ronde kuil met een homogeen grijze vulling die matig gebioturbeerd is.

Spoor 46 is een afgerond rechthoekige kuil met een heterogene lichtgrijze vulling met enkele houtskoolspikkels en een matige hoeveelheid bioturbatie.

Spoor 47 is een ovale kuil met een donkergrijze kernvulling en een lichtgrijze rand met een beetje ijzerconcreties, houtskoolspikkels en wat bioturbatie. In de coupe bleek dit spoor 30 cm diep bewaard te zijn. In totaal konden vier vullingen onderscheiden worden (figuur 26 en figuur 28). Vulling 1 is een donkergrijze tot donker grijszwarte homogene vulling met enkele houtskoolspikkels en matige bioturbatie. Vulling 2 is een donker tot lichtgrijze, vrij homogene vulling met enkele houtskoolspikkels en een beetje ijzerconcreties. Vulling 3 is verspitte moederbodem, lichtgeel zand met donkergrijze vlekken en veel ijzerconcreties. Vulling 4 is een homogene donkergrijze vulling met enkele houtskoolspikkels en een beetje ijzerconcreties. Aan de vorm te zien gaat het hier vermoedelijk om 2 sporen bovenop elkaar.

Figuur 26: Coupe op spoor 47

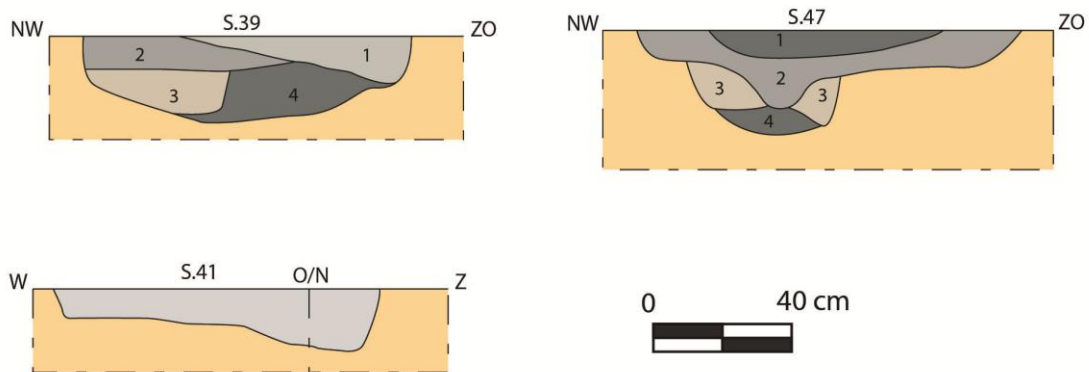
Spoor 49 is een onregelmatig gevormde kuil met een lichtgrijze tot grijsbruine heterogene vulling die matig gebioturbeerd is.

Sporen 35 en 48 vormen samen de zuidoostelijke rand van de poel/depressie die centraal in het terrein zit. In de coupe is ook duidelijk te zien hoe de sporen afhellen in de richting van het noordwesten (en dus in de richting van de coupe op sporen 16 en 21, waardoor deze samen een poel/depressie vormen) (figuur 27).

Figuur 27: Coupe op sporen 35 en 48

Spoor 35 heeft een heterogene, donkergrijze kleur met zwarte en lichtgele vlekken met een matige hoeveelheid houtskoolspikkels en een beetje ijzerconcreties en matig gebioturbeerd. Spoor 48 heeft een heterogene grijze tot licht grijsgele kleur met een beetje ijzerconcreties en een matige hoeveelheid bioturbatie.

Figuur 28: enkele coupes uit WP11, kijkvenster 1

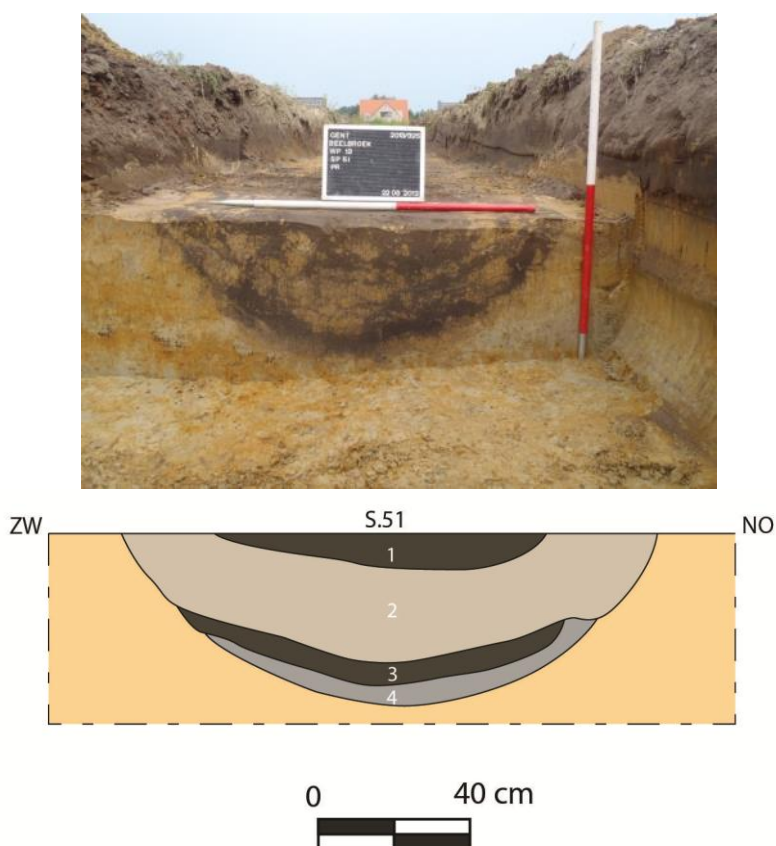
In werkput 12 werden één spoor aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het NW op 6,82 m TAW, in het midden van de werkput op 7,14 m TAW en in het ZO van de werkput op 7,05 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,55 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 256 m². Er werd één profiel geregistreerd.

Spoor 50 bleek na couperen natuurlijk te zijn

In werkput 13 werden één spoor aangetroffen. De hoogte van het maaiveld lag in het noordwesten op 7,07 m TAW en in het zuidoosten van de werkput op 7,10 m TAW. De gemiddelde diepte van het archeologisch vlak lag gemiddeld op 6,50 m TAW. De totale oppervlakte van deze werkput is 160 m².

Spoor 51 is een vrij recente (perceels)gracht die een noord-zuid oriëntatie had. In het vlak had deze gracht een centrale donkergrijsbruine band met een donkergrijze-licht geel gevlekte rand. Deze gracht bevatte een matige hoeveelheid ijzerconcreties, een paar baksteenspikkels en was sterk gebioturbeerd. Vermoedelijk is deze gracht nog zichtbaar op de Ferrariskaart, meer bepaald als (min of meer) oostelijke grens van het plangebied. Op de Atlas der buurtwegen en Popp kaart lijkt deze perceelsindeling reeds verdwenen.

In de coupe (figuur 29) konden vier vullingen onderscheiden worden. Vulling 1 is een donkergrijsbruine tot bruinzwarte band, mogelijk een nazak. Vulling 2 is een lichtgeel, donkergrijs geaderde vulling. Vulling 3 is een donker bruinzwarte band uit homogeen zand, mogelijk een actieve fase van deze gracht. Vulling 4 is een lichtgrijze homogene vulling die matige gebioturbeerd is.

Figuur 29: Coupefoto en coupetekening spoor 51

Tijdens het couperen kon slechts één wandscherf roodbakkend aardewerk ingezameld worden. Een datering in de late middeleeuwen-nieuwe tijd lijkt hierdoor niet uitgesloten. Gezien de scherpe aflijning en het niet vervaagd zijn van het spoor lijkt een recentere datering eerder voor de hand liggend.

5 Vondstmateriaal

Hieronder volgt een korte opsomming van het aangetroffen vondstenmateriaal op de site te Oostakker.

Er werden drie vondstnummers uitgeschreven voor het vondstmateriaal dat werd verzameld.

Vondstnummer 1 bestaat enkele fragmenten poreus materiaal, die in het veld als natuursteen of aardewerk werden aanzien. Bij een nadere bestudering bleek het om fragiele concreties van ijzer te gaan.

Vondstnummer 2 bestaat drie kleine fragmentjes (vermoedelijk handgevormd) aardewerk uit de vulling van spoor 16. Dit spoor kan met enige voorzichtigheid een demping in de metaaltijden krijgen, maar de mogelijkheid dat het om residueel materiaal gaat is niet uitgesloten. De fragmenten zijn zodanig klein om enig uitsluitsel te geven.

Vondstnummer 3 bestaat een wandfragment roodbakkend aardewerk uit de vulling van spoor 51. Aan de buitenzijde vertoont deze scherf sterke beroeting, wat kan wijzen op een kookfunctie. Een datering in de late middeleeuwen- nieuwe/nieuwste tijd kan voor deze scherf gegeven worden.

6 Besluit en waardering

6.1 Algemeen

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem, uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van Studiebureau Lobelle / Jofra Bouw nv op het terrein aan Beelbroekstraat te Oostakker (Gent), heeft volgende resultaten opgeleverd.

In werkputten 10 en 11, alsook in de kijkvensters in deze werkputten zijn sporen aangetroffen die mogelijk in de metaaltijden of middeleeuwen te dateren zijn. Het gaat hierbij om paalkuilen, kuilen en greppels alsook een poel/depressie. Hoewel een aantal grachten en greppels aangetroffen werden, konden geen greppelsystemen ontdekt worden. Een greppel mondde uit in de poel/depressie in WP10 en 11. Verder konden enkel perceelsgreppels/grachten geregistreerd worden.

De paalkuilen in kijkvenster 2 van werkput 10 lagen wel samen geclusterd, maar hier kon geen plattegrond of structuur in herkend worden.

Het ontbreken van enig vondstmateriaal, zowel bij het couperen als afwerken van de sporen en de geringe diepte van bewaring van de sporen door aftopping geeft geen meerwaarde aan een eventueel vervolgonderzoek.. Het terrein was overal in belangrijke mate afgegraven en terug opgehoogd. De aanwezigheid van een bloemisterij met bijhorende gebouwen en waterput heeft een nefaste invloed gehad op het bodemarchief. Ook recente afbraakwerken hebben de bodem in belangrijke mate omgewoeld, vooral ter hoogte van het oostelijk uiteinde van werkput 5b. Bij de aanleg van de werkputten werd systematisch dieper in de C-horizont aangelegd om zo een deel van de verstoringen weg te kunnen graven. Hoewel enkele sporen werden aangetroffen, gaat het ofwel om losse sporen, zonder verdere tegenhangers of natuurlijke of recente sporen.. De afgraving van het terrein zal bijgevolg dus een groot deel van het mogelijke bodemarchief vernield hebben

Derhalve adviseert BAAC om geen vervolgonderzoek te laten plaatsvinden

6.2 Besluit

Het doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?

Ja, er zijn sporen aanwezig op het terrein

- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

De meeste sporen zijn van antropogene aard, hoewel ook enkele natuurlijke sporen werden aangetroffen.

- In hoeverre is de bodemopbouw intact?

De bodem is door recente bouwwerken en bodemingrepen in belangrijke mate verstoord. Ook zijn er sterke aanwijzingen van afgravingen op grote schaal, vooral centraal op het terrein.

- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?

Quasi alle sporen zijn afgetopt door een recente afgraving van de bodem, andere zijn vergraven bij recente bodemingrepen en activiteiten gelinkt aan de bloemisterij (bloembedden, etc...). Een belangrijk deel van de sporen kan dus onherroepelijk verloren zijn gegaan.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Hoewel de belangrijkste sporen geclusterd lagen in werkputten 10 en 11 konden geen structuren herkend worden in het veld.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Door het ontbreken van vondsten kunnen geen absolute dateringen gegeven worden. Enkel op basis van de scherpste van de aflijning en uitloging kunnen mogelijks een zeer globale datering in de metaaltijden of middeleeuwen gegeven worden, hoewel dit met enige voorzichtigheid moet behandeld worden. Dit geldt voor de cluster in werkputten 10 en 11, voor de gracht in sleuf 4 en de paalkuil in werkput 3.

- Kan op basis van het sporenbestand in de werkputten een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de occupatie?

De aangetroffen sporen lijken geclusterd te liggen rond een depressie/poel in het landschap, centraal in werkputten 10 en 11. Mogelijks is dit het restant van een kleine nederzetting. Een datering, hoe ruw ook, is er niet.

- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?

Hoewel er greppels en grachten aangetroffen zijn kunnen deze niet als erfafbakening geïnterpreteerd worden. Mogelijk gaat het om oudere perceelsgrachten die ook op de historische kaarten kunnen teruggevonden worden.

- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?

Neen.

- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte sporendensiteit?

Gelet op de beperkte bewaring van de aangetroffen sporen, zowel naar aantal als diepte, de afwezigheid van enig vondstmateriaal en de beperkte zichtbaarheid door de vele verstoringen wordt geadviseerd geen vervolgonderzoek uit te voeren op deze locatie.

- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden in functie van een eventueel vervolgonderzoek?

n.v.t.

6.3 Advies

Omwille van de zeer lage sporendensiteit, de afwezigheid van structuren en vondsten, de geringe gaafheid van de sporen en de grote verstoring op het terrein adviseert BAAC Vlaanderen geen vervolgonderzoek. Wel wijst ze de opdrachtgever op de wettelijke meldingsplicht van archeologische vondsten in kader van de bestaande wetgeving.

7 Bibliografie

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2013a: *Kleurenorthofoto's* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/kleurenortho/#> (geraadpleegd op 12 juli 2013).

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2013b: *Stratengids – Positiebepaling* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/straten/#> (geraadpleegd op 12 juli 2013).

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2013c: *Digitale bodemkaart Vlaanderen* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/#> (geraadpleegd op 12 juli 2013).

CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI) 2013: *Gent* [online], <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/#> (geraadpleegd op 12 juli 2013).

DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2013a: *Ferrariskaart Loochrist* [online], http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html, (geraadpleegd op 12 juli 2013).

DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2013b: *Atlas cadastral parcellaire de la Belgique* [online], http://dgtl.kbr.be:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=13853.xml&dvs=1373625101392~679&locale=nl_BE&search_terms=gand+oostacker&adjacency=N&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=1&usePid1=true&usePid2=true, (geraadpleegd op 12 juli 2013).

DOV VLAANDEREN 2013: Databank Ondergrond Vlaanderen [online], <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 10 juli 2013).

GYSELING (Maurits), 1974. *Geschiedenis van Oostakker en Sint-Amandsberg tot 1794*.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2013a: *Topografische kaarten NGI* [online], <http://www.gisoost.be/KLEURENTOPO/> (geraadpleegd op 12 juli 2013).

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2013b: *Atlas der Buurtwegen (1841)* [online], <http://www.gisoost.be/ATLASBW/> (geraadpleegd op 12 juli 2013).

STAD GENT 2013: *Gent / Oostakker / Over de wijk / Geschiedenis* [online], <http://www.gent.be/eCache/WOA/42/644.html> (geraadpleegd op 12 juli 2013).

STAD GENT 2013: *Gent/ Sint-Amandsberg/ Over de wijk / Geschiedenis* [online], <http://www.gent.be/eCache/WSA/42/918.html> (geraadpleegd op 20 september 2013).

S.N. 1981. *Zoeken naar Oostakkers verleden. Een archeologisch profiel van de deelgemeenten Oostakker en Sint-Amandsberg*.

STOOPS G. 2011. *Sint-Amandsberg en Oostakker: wegwaarnemingen*, Stadsarcheologie. Archeologisch onderzoek in Gent, 2002-2011, Reeks 2, 5.

8 Lijst met figuren

Figuur 1: Situering onderzoeksgebied op een orthofoto	1
Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart	2
Figuur 3: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen	5
Figuur 4: Situering onderzoeksgebied (in rood) op de quartairgeologische kaart	5
Figuur 5: Situering onderzoeksgebied op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (Ferrariskaart) (1771-1778)	7
Figuur 6: Situering onderzoeksgebied op de Atlas van de Buurtwegen (ca. 1840)	8
Figuur 7: Situering onderzoeksgebied op de Poppkaart (1855, het noorden ligt naar de rechterkant) ..	8
Figuur 8: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving ..	9
Figuur 9: Inplanting werkputten en kijkvensters (plan op groot formaat in bijlage)	11
Figuur 10: Profiel 1	12
Figuur 11: Profiel 2	13
Figuur 12: Profiel 4	13
Figuur 13: Profiel 7	14
Figuur 14: Vlakfoto spoor 2	14
Figuur 15: Coupefoto en coupetekening spoor 2	15
Figuur 16: Vlakfoto spoor 1	15
Figuur 17: Coupefoto en coupetekening spoor 1	16
Figuur 18: Kijkvenster 1 in WP10, foto richting zuidwesten.	17
Figuur 19: Coupe op poel in WP10	18
Figuur 20: zicht op kijkvenster 2 in WP10. Foto richting oosten.	19
Figuur 21: Coupe op spoor 23	19
Figuur 22: Coupe op spoor 29	20
Figuur 23: enkele coupes uit WP10, kijkvenster 2.	20
Figuur 24: kijkvenster 3 in WP 11 met zicht op de poel en sporen. Foto richting noordoosten.	21
Figuur 25: Coupe op spoor 39	22
Figuur 26: Coupe op spoor 47	23
Figuur 27: Coupe op sporen 35 en 48	23
Figuur 28: enkele coupes uit WP11, kijkvenster 1	24
Figuur 29: Coupefoto en coupetekening spoor 51	25

9 Bijlagen

9.1 Lijsten

9.1.1 Sporenlijst

9.1.2 Fotolijst

9.1.3 Vondstenlijst

9.1.4 Profielenlijst

9.2 Kaartmateriaal

9.2.1 Overzichtsplan

9.2.2 Detailplan Kijkvensters 1-2-3

ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

Gent - Oostakker
Beelbroekstraat

Grondplan
Plannr: 1

Dosnr: 2013-143 Vergunningsnr: 2013/325

Legende

Werkput	Natuurlijk
Profiel	Verstoring
Coupelijn	Recente sporen
Plangebied	Kuil
	Paalkuil
	Gracht/greppel
	Poel/depressie

